

MORGENDIENST

zondag 7 oktober 2018, 20^e zondag na Pinksteren

Israëlzondag

Petruskerk, Zuidbroek

voorganger: ds. M. Grashoff

Welkom

DIENST VAN VOORBEREIDING

Aanvangslied : *Psalm* 8a: 1, 2, 3

Moment van stilte

Groet

Gebed voor de wereld

¹Laat het licht van uw genegenheid
ons allen zegenen.
Want daarmee hebt gij, EEUWIGE,
ons de liefde bijgebracht,
een weg van zegen, van barmhartigheid,
een weg van leven en vrede.
Laat het goed zijn in uw ogen
uw volk met vrede te zegenen.
Dat wij in uw levensboek
van zegen en vrede
bedacht en ingeschreven worden,
wij en heel uw volk Israël.
Gezegend gij
die vrede sticht.
Laten de woorden van mijn mond
en de overleggingen van mijn hart
u aangenaam zijn
en stel ons hart open
voor uw vrede.
Amen.

Bemoediging²

De aarde is van God,
DE WERELD EN WIE HAAR BEWONEN.

[*Psalm* 24,1]

Zie hoe goed het is, en kostbaar,
ALS MENSEN WERKELIJK SAMENWONEN.

[*Psalm* 133,1]

Goedheid en trouw ontmoeten elkaar,

[*Psalm* 85,11]

¹ Gebed van Sytze de Vries, naar een gebed op *Rosj haSjana* (Joods Nieuwjaar) Dat viel dit jaar op 10 september, waarmee het jaar 5779 is begonnen. Zie de [Joodse kalender of luach](#).

² Ontleend aan het dagelijks morgengebed op Iona; *Iona Abbey Worship Book* (2017), p63.

GERECHTIGHEID EN VREDE GAAN HAND IN HAND.

Al zouden de leerlingen van de Heer ook zwijgen,
DAN ZULLEN DE STENEN NOG ROEPEN.

[Lukas 19,40]

Heer, open mijn lippen;
MIJN MOND ZAL ZINGEN VAN UW EER!

[Psalm 51,17]

Glorialied : Psalm 8a 4, 5, 6

DIENST VAN HET WOORD

Gebed van de zondag

Lezing uit het Oude Testament : Genesis 1,26-31³ & 2,21-25⁴

Zingen : Lied 788: 1, 2

Lezing uit het Nieuwe Testament : Markus 10,1-16⁵

Acclamatie

Voor uw Woord in de Schriften,
voor uw Woord in ons midden,
voor uw Woord in ons hart,
DANKEN WIJ U, O GOD.

Zingen : Lied 348: 1, 7, 8

Preek

Vandaag is het Israëlzondag en daarover was de laatste weken het een en ander te doen. Sommigen vonden dat we die beter konden afschaffen of vervangen door een zondag tegen het antisemitisme. Anderen vonden juist dat Israëlzondag absoluut onmisbaar is. Waarom ik Israëlzondag heel belangrijk vind heb ik twee weken geleden uitgelegd en daar laat ik het bij.⁶

Vanmorgen wil ik laten zien hoe belangrijk het is om het Nieuwe Testament nooit los te lezen van het Oude. Of in andere woorden: hoe belangrijk het is om de Joodse wortels van het christelijk geloof in ere te houden. Die Joodse oorsprong is niet enkel maar een historisch feit, iets van tweeduizend jaar geleden, want het is een doorgaand en levend gesprek tot op vandaag.

-

Beginnen we bij Markus. Als we dat los van het Oude Testament zouden lezen, gaat het over een vraag die Jezus krijgt. Een vraag over het ontbinden van een huwelijk. Daarop geeft Jezus een duidelijk antwoord: 'Dat moet een man zelfs niet willen.' Of in Twitter-taal: 'Don't even think about it.' Op zich een duidelijk antwoord op een echte mannen-vraag. Maar wat dat dan te maken heeft met het vervolg over de kinderen die Jezus omarmt, blijft in de lucht hangen.

³ [Naardense bijbel](#) (2014) – iets bewerkt.

⁴ [Naardense bijbel](#) (2014) – iets bewerkt.

⁵ [Nieuwe bijbelvertaling](#) (2014) – iets bewerkt.

⁶ Nog terug te lezen op mijn website:

http://www.marnel.net/wp-content/uploads/2018/09/20180923_zondagmorgen_preek.pdf

Het beeld wordt al een stuk scherper als we de Joodse context uit de tijd van Jezus erbij betrekken. Mozes had een gebod gegeven waarin een man zijn vrouw – of een van zijn vrouwen – mocht verstoten, mits hij haar een scheidbrief meegaf. Maar om welke reden mocht een man dat doen? Daarvoor werd in Jezus' tijd uitvoerig gediscussieerd.

Rabbi Sjammaj had de strengste uitleg: dat mocht een man alleen als diens vrouw overduidelijk iets ontuchtigs had gedaan. Maar rabbi Hillel was een stuk makkelijker – voor de man wel te verstaan. Van hem mocht een vrouw verstoten worden als ze het eten liet aanbranden. En een eeuw na Jezus maakte rabbi Akiva het nog simpeler: een vrouw mocht verstoten worden als de man een mooiere vrouw gevonden had. Die verschillende uitleg bleef naast elkaar bestaan en mensen moesten zelf bepalen welk antwoord zij passend vonden.

In die discussie neemt Jezus, volgens Markus,⁷ dus een heel streng standpunt in. Een man moet zijn vrouw niet willen verstoten.

Nog niet zo heel lang geleden trokken we die leefregel in een rechte lijn door naar onze tijd. Echtscheiding was verboden. Door de Heer zelf nog wel. Daarbij vergaten we dan dat ons moderne huwelijk een gelijkwaardige relatie tussen partners is, gebaseerd op wederzijdse liefde en trouw. In de tijd van Jezus ging het huwelijk in feite om het bezitsrecht: de vrouw was eigendom van de man. En met bezit kun je handelen naar eigen inzicht. Dat Mozes die scheidbrief voorschreef was al een verbetering, want dat zorgde ervoor dat de vrouw niet onverzorgd en zonder rechten alleen bleef. En ook Jezus doet dus strikt genomen een uitspraak over het bezit van een man. Dat is echt anders dan bij ons moderne huwelijk.

-

Maar met deze uitleg blijven we toch aan de oppervlakte van het evangelie. Jezus is radicaal door mannen te verbieden hun vrouw als afgedankt stuk weg te sturen, maar zijn boodschap gaat veel dieper dan dat. Die diepere laag vinden we pas als we de Joodse bijbel, het Oude Testament, voluit laten meespreken.

Want Jezus grijpt terug naar de oerverhalen uit Genesis. Dat zijn de verhalen waarin de bijbel de grondbeginselen van het leven op aarde uitlegt. Zegen en vloek, goed en kwaad, mannelijk en vrouwelijk, leven en dood, redding en vernietiging – precies de dingen waar het werkelijk op aan komt. De dingen die je dwingen om te kiezen, de zaken die alleen bestaan kunnen omdat we er werkelijk in geloven, de mogelijkheden om onszelf en de wereld echt ten goede te veranderen. Oerverhalen met oerprincipes. Genesis begint niet per ongeluk met die woorden: *als begin, in principio*.

Strikt genomen geeft Jezus een antwoord op de vraag of een man zijn vrouw mag verstoten. En dat antwoord is behoorlijk streng. Maar door terug te grijpen op precies die teksten uit de twee scheppingsverhalen, zegt hij veel meer dan dat. Want in het leven gaat het uiteindelijk niet om wat wel mag of niet mag, maar om wat de ware bedoeling is. In dit geval: wat is de ware bedoeling van het samenleven van mensen?

⁷ In het parallelle verhaal bij Matteüs ([19,7-9](#)) lijkt het antwoord van Jezus meer op de uitleg van Rabbi Sjammaj: een man mag zijn vrouw alleen wegsturen als zij ontucht bedreven heeft..

Genesis vertelt dat God de mens scheidt naar zijn beeld – enkelvoud – en dat die mens mannelijk en vrouwelijk is – meervoud:

*...in het beeld van God
heeft hij **hem** geschapen;
mannelijk en vrouwelijk
heeft hij **hen** geschapen.*

Dat meervoud zien we allemaal elke dag om ons heen. We zijn inmiddels met een slordige 7 miljard.⁸ Maar de ware bedoeling zit in dat enkelvoud. Al die mensen zijn niet geroepen om allemaal losse meervoudjes te zijn, of willekeurig botsende atomen, want hun roeping is het om eenheid te zoeken. De mens vindt zijn en haar bestemming door te leven als uniek individu, maar dat kan alleen in verbondenheid met de ander. De mens is geroepen tot gemeenschap.

Die gemeenschap van mensen brengt vruchten voort. In letterlijke zin: kinderen. Maar minstens zo belangrijk in ruimere zin: het beheren en bewaren van de schepping. Voor God is ieder mens afzonderlijk een waardevolle wereld op zich, maar de wereld die aarde heet moeten het helemaal hebben van de gemeenschap die door die mensen wordt gevormd.

Natuurlijk: dit is het grondbeginsel, zo moet het wezen. In werkelijkheid gaat het vaker fout dan goed. Ook daarover hebben de oerverhalen het nodige te vertellen: de slang in de tuin, de zondvloed, de torenbouw van Babel.

Jezus' antwoord op een praktische vraag is dus radicaal in twee betekenissen. Voor mannen die op zoek zijn naar een ontsnapingsclausule uit het huwelijk stelt Jezus een harde regel: niet doen! Maar dat antwoord baseert hij op het oergegeven van de schepping: dat mensen te allen tijde zijn geroepen om in gemeenschap te leven. Die roeping geldt voor mannen en voor vrouwen even sterk. En niet alleen voor gehuwden, maar voor ieder mens. Dat is pas echt radicaal.

-

Als we dat ontdekt hebben, krijgen die kinderen ineens een veel duidelijker plaats in het evangelie.

Bij echtscheidingen in onze tijd kunnen kinderen immers gemakkelijk het kind van de rekening worden. Ze zijn er als vrucht van de gemeenschap tussen twee mensen, maar kunnen een speelbal worden wanneer die twee mensen vechtend uiteen gaan. Op het concrete niveau van echtscheiding moet er alle aandacht zijn voor de kinderen.

Maar kinderen hoeven niet enkel slachtoffers te zijn. Zij weten vanuit zichzelf nog niet beter dan dat mensen in gemeenschap leven. Zij weten nog dat je elkaar binnen die gemeenschap gewoon kunt vertrouwen. Zij weten nog dat liefde gewoon gegeven en ontvangen mag worden. Zij willen niet dat mensen uit elkaar gedreven worden. En dus weten zij intuïtief wat het koninkrijk van God is. Kinderen houden volwassenen zo een spiegel voor.

⁸ Ruim de helft daarvan woont in Azië, m.n. in China, India en Indonesië, pas daarna komen Europa en Noord-Amerika. Zie [Wikipedia](#).

-

Jezus bepaalt de vragende Farizeeën bij de grondbeginselen. En zijn woorden bepalen ook ons daarbij. Leven wij werkelijk in gemeenschap? Of vinden we onszelf beter of belangrijker en loeren we op mogelijkheden om met anderen af te rekenen? Zijn wij trouw aan onszelf en aan elkaar?

Die vraag mag klinken binnen persoonlijke relaties, maar ook in grotere gemeenschappen. Zijn wij als kerkelijke gemeente een gemeenschap? Of beschouwen we de kerk in feite als een afhaaloket voor de religieuze diensten die wij wensen? Durven we te aanvaarden dat sommige anderen ons vreemd blijven terwijl we toch samen een gemeenschap zijn? Durven we tegenstrijdige overtuigingen of gewoonten accepteren? Weten we een goede weg te vinden zodat conflicten en ruzies niet die gemeenschap verwoesten?

Zijn we als christelijke godsdienst de enige op aarde? Of durven we ook met andere godsdiensten een gemeenschap van mensen te vormen? Durven we inclusief andere geloven te denken zonder onszelf te verloochenen? Juist wanneer we de Joodse wortels van ons chrestelijk geloof serieus nemen, zouden we dat moeten durven.

Dat is allemaal niet zo eenvoudig. Maar daarom hoeven we er niet voor weg te lopen. Misschien moeten we beginnen bij die kinderen: hoe is het om als een kind gewoon te vertrouwen op anderen? Hoe kunnen wij in alle eenvoud onszelf en anderen aanvaarden? Grote conflicten zijn het best op te lossen door er in het klein aan te werken: een persoonlijk gesprek, een eenzijdig gebaar van goede wil, een open ontmoeting.

Jezus geeft ons een radicale les. Die les is geworteld in de oerverhalen over God en mens en wereld. Laten wij die les ter harte nemen.

Amen.

Zingen : *Lied 612*

DIENST VAN HET ANTWOORD

Collecte

Gebeden

Onze Vader

Slotlied : *Psalm 150*

Zegen